

RESIDENCY PROGRAMMES FORUM

5 & 6 June 2014, Pogon Jedinstvo, Zagreb

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

FORUM O REZIDENCIJALNIM PROGRAMIMA

Forum o rezidencijalnim programima održao se u Zagrebu, u Pogonu Jedinstvo, 4. i 5. lipnja 2014. godine. Forum je organizirao Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade u partnerstvu s Ministarstvom kulture Republike Hrvatske, EUNIC-om Hrvatska i mrežom Clubture.

Forum je okupio kulturne profesionalce, umjetnike, stručnjake i donositelje odluka. Sudionici su raspravljali o raznolikim praksama rezidencijalnih programa, različitim programima potpore i umrežavanja te o važnosti rezidencijalnih programa u kulturnom i društvenom razvoju. Bitan dio Foruma bile su radne sesije, tijekom kojih su sudionici raspravljali o potrebama i mogućim mjerama koje bi se mogle primijeniti na nacionalnoj i lokalnoj razini u Hrvatskoj, ali i u drugim zemljama koje se susreću sa sličnim izazovima. Sljedeći zaključci i preporuke temelje se na ishodima tih sesija.

VRIJEDNOST REZIDENCIJALNIH PROGRAMA

Rezidencijalni programi postali su važan element kako umjetničkog, tako i šireg kulturnog i društvenog razvoja. Oni pružaju jedinstvenu priliku za međunarodnu razmjenu i izgradnju odnosa. Važni su za inspiraciju i umjetničko istraživanje i razvoj, kao i za stvaranje čvršćih i smislenijih veza unutar društva – između pojedinih građana, naših publika, različitih društvenih skupina i zajednica, udruga koje su posvećene zaštiti okoliša, socijalnoj problematici, ljudskim pravima i drugim pitanjima, škola, knjižnica, znanstvenih centara, lokalnih malih poduzeća i mnogih drugih. Za razliku od etabliranih reprezentacijskih formi kao što su izložbe ili festivali, rezidencijalni programi u fokus stavljaju proces i komunikaciju, a ne krajnji rezultat i vidljivost. Naposljetku, rezidencijalni programi igraju ključnu ulogu u poticanju mobilnosti umjetnika i kulturnih djelatnika, kao i u razvoju trajnih partnerstava i kulturnoj razmjeni unutar Europske unije i šire.

TREKUTNO STANJE: HRVATSKA

Rezidencijalni programi već se neko vrijeme organiziraju u Hrvatskoj, formalno i neformalno. Većina razmjene događa se s bogatijim zemljama, prvenstveno sa zemljama koje takvu mobilnost podržavaju kroz svoje vanjske politike, dok je razmjena unutar Jugoistočne Europe još uvijek rijetka. Primijetili smo različite pristupe (od onih orijentiranih na proces do onih koje se usredotočuju na rezultate) na različitim područjima (književnost, vizualne i izvedbene umjetnosti, interdisciplinarni i drugi programi). Primijećen je nedostatak informiranosti o tome tko, kako i kada organizira rezidencijalne programe u Hrvatskoj.

Rezidencijalni programi podržani su sredstvima Ministarstva kulture, županija i lokalnih vlasti, ali ta je podrška često oskudna, nedovoljna i gotovo slučajna. Ne postoje programi financiranja iz javnih fondova koji bi bili posvećeni specifično rezidencijalnim programima, a svijest i razumijevanje uprave i donositelja odluka često je vrlo niska, osobito na lokalnoj razini.

Infrastruktura za rezidencijalne programe je nerazvijena. Ne postoje rezidencijalni centri kakve možemo naći u drugim europskim zemljama, a većina programa koristi raspoložive oskudne resurse, često u neadekvatnom obliku, kako bi se gostujućim umjetnicima osigurali smještaj i studio. Neke javne ustanove i lokalne uprave imaju unutar svojih zgrada osnovne i često premalene prostorije za takve programe, ali mnogim nezavisnim organizacijama čak nisu dostupni ni ti resursi.

Glavni razlog za takvo stanje je nedostatak jasne javne politike na području rezidencijalnih programa, koja do sada nije razvijena niti na lokalnoj niti na nacionalnoj razini.

PREPORUKE MINISTARSTVU KULTURE REPUBLIKE HRVATSKE

I. Stvaranje okvira

- jasno definirati polje i njegove vrijednosti kroz konzultacije s relevantnim dionicima
- mapirati postojeće programe i resurse koji se koriste za rezidencijalne programe te objaviti podatke na internetu; treba koristiti metodologiju mapiranja koja je već razvijena na tom području (npr. alat mreže Res Artis)
- razviti jasnu nacionalnu javnu politiku za ovo područje i eksplicitno uključiti rezidencijalne programe u kulturnu strategiju kroz konzultacije s relevantnim dionicima

II. Potpora za programe i projekte

- povećati potporu i usvojiti adekvatne financijske propise za takve programe kroz mehanizme međunarodne suradnje i druga sredstva, uključujući potporu za odlazne i dolazne rezidencije, kao i potporu za obuku i umrežavanje
- organizirati poziv na međunarodnu suradnju kao otvoreni poziv s četiri roka godišnje (kao što je to već učinjeno u Hrvatskom audiovizualnom centru)
- razviti poseban program financiranja rezidencijalnih programa, koji će uključivati: potpore za male projekte i za višegodišnje programe (operativne potpore), potpore za umrežavanje i izgradnju partnerstva te potpore za istraživanje. Takav fond bi se mogao razviti kroz suradnju s ministarstvima i drugim državnim tijelima nadležnim za turizam, vanjske poslove, obrazovanje i civilno društvo, kao i suradnju s poslovnim sektorom
- inicirati suradnju s drugim zemljama Jugoistočne Europe u cilju osnivanja posebnog fonda koji bi podupirao mobilnost i razmjenu unutar regije

III. Infrastruktura

- utjecati na programiranje strukturnih fondova EU kako bi se stvorila mogućnost korištenja tih fondova za infrastrukturu i operativne troškove rezidencijalnih programa (na primjer kao dio društveno-kulturnih centara) te informirati i potaknuti lokalne vlasti i druge dionike da koriste takve prilike
- potaknuti lokalne vlasti da upućuju na postojeće resurse koji bi se mogli koristiti za rezidencijalne programe, kao i na infrastrukturu koja bi se mogla razviti za takve programe

IV. Potporne aktivnosti

- izgraditi čvrst odnos s državnom upravom nadležnom za izdavanje viza te osigurati informacije i podršku vezane uz zahtjeve za vize, uključujući stalnu kontaktnu točku
- podržati organizaciju obuke, seminara i konferencija u Hrvatskoj za organizatore rezidencijalnih programa, kao i za njihove studijske posjete, terenske obuke i stipendije u sličnim organizacijama u Europi
- organizirati ili podržati organizaciju radionica za javnu upravu na nacionalnoj i lokalnoj razini, namijenjenu osobama i organizacijama koje su zadužene za ovo polje ili se bave vizama

PREPORUKE REGIONALNIM I LOKALNIM VLASTIMA

I. Stvaranje okvira

- poduprijeti mapiranje postojećih programa i resursa koji se koriste za rezidencijalne programe na regionalnoj i lokalnoj razini
- razviti jasnu regionalnu ili lokalnu javnu politiku za ovo polje i eksplicitno uključiti rezidencijalne programe u kulturnu strategiju kroz konzultacije s relevantnim dionicima

II. Potpora za programe i projekte

- povećati potporu i usvojiti adekvatne financijske propise za takve programe kroz mehanizme međunarodne suradnje i druga sredstva, uključujući potporu za odlazne i dolazne rezidencije, kao i potporu za obuku i umrežavanje

III. Infrastruktura

- uputiti na postojeće resurse koji bi se mogli koristiti za rezidencijalne programe, kao i na infrastrukturu koja bi se mogla za njih razviti; osigurati različitim organizacijama pristup relevantnoj infrastrukturi putem transparentnih procedura i jasne regulacije
- razviti projekte infrastrukturnih ulaganja koji će uključivati rezidencijalne programe i pripremiti ih za potencijalno sufinanciranje kroz strukturne fondove EU

IV. Potporne aktivnosti

- financijski pratiti potpore Ministarstva kulture za organizaciju obuka, seminara i konferencija u Hrvatskoj za organizatore rezidencijalnih programa, kao i za njihove studijske posjete, terenske obuke i stipendije u sličnim organizacijama u Europi
- obrazovati upravu nadležnu za ovo polje